

MARAKA

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS).

Wij wensen u veel leesplezier. Voor reacties of een bijdrage kunt u contact opnemen met de redactie. Wilt u deze nieuwsbrief via de mail ontvangen, maak dan contact met Sandra Arichero-Jeffrey.

Contactadres:

*Verlengde Gemenelandsweg
18d Telefoonnummer: 520130
Of 520131. Email:
infovids@vids.sr*

Redactie:

*Sandra Arichero-Jeffrey
George Awankaroe
Muriël Fernandes
Carla Madsian
Max Ooft*

*Met een bijdrage van Hariëtte
Joeroeja en Liene Michiels*

Redactioneel

In deze eerste maanden van 2011 zien wij veel beweging in de dorpen. Gemeenschappen willen vernieuwing, vooruitgang en duurzame ontwikkeling. In Para hebben enkele dorpen gekozen voor een bestuurswisseling en in heel veel dorpen vindt de voorbereiding plaats voor het opzetten van kleine ondernemingen. Mooi is dat in Cassipora is gekozen voor een vrouw als leider. Muriël Fernandes, die alle nieuwtjes over de dorpen in Para schrijft in Maraka, is op traditionele wijze aangewezen als het nieuw dorpshoofd. Wij wensen haar veel succes toe in deze nieuwe uitdaging.

Over het hele land zijn inheemsen zich ervan bewust geworden dat zij hun ontwikkeling in eigen hand moeten nemen: niet wachten op de overheid en zeker niet anderen laten bepalen wat ontwikkeling is en hoe dat moet gebeuren. De desastreuze gevolgen daarvan kennen ze maar al te goed in Kawemhakan waar goudzoekers ongecontroleerd hun gang gaan. Een lichtpuntje is, dat de president zelf de grondenrechten van de inheemsen en marrons geregeld wil hebben. In de tweede helft van juni houdt de overheid een nationale conferentie over grondenrechten. VIDS, die vanaf haar oprichting in 1992, vecht voor juridische erkenning van de grondenrechten, zal goed voorbereid naar deze conferentie gaan.

De redactie

Dorpsnieuws

Bestuurswisseling Cassipora voorbeeld voor andere dorpen

Carla Madsian

De gemeenschap van Cassipora heeft op zaterdag 14 mei jongstleden in een speciaal hiervoor bijeengeroepen dorpsvergadering bevestigd achter de leden van het nieuw dorpsbestuur te staan. Een week eerder was reeds duidelijk wie in het nieuw bestuur zitting zouden nemen toen een commissie van zes dorpsbewoners de resultaten presenteerde van consultaties en huis-aan-huis bezoeken. De commissie was in het leven geroepen toen oud-kapitein Purci Martin op 10 april zijn mandaat teruggaf. De gemeenschap wees Muriël Fernandes aan als hun nieuw dorpshoofd. Op dezelfde wijze werden de hoofdbasja, Lenny Orassie, en basja's Nico Biswane, Erwin Sabajo en Cindy Martin aangewezen.

De bevestiging op 14 mei vond plaats in aanwezigheid van de besturen van VIDS en OSIP. Volgens kapitein Lewis, lid van het VIDS bestuur, is de bestuurswisseling in Cassipora een groot voorbeeld voor andere dorpen omdat de bewoners op een traditionele wijze zelf hebben bepaald wie in het dorpsbestuur zitting nemen. Met name de dorpen waar binnenkort ook een

Van links naar rechts: dorpshoofd Muriël Fernandes, hoofdbasja Lenny Orassie en basja's Erwin Sabajo, Nico Biswane en Cindy Martin

herstructurering of vernieuwing van het dorpsbestuur zal plaatsvinden zoals Matta, Bigi Poika en Marijkedorp kunnen hiervan leren, vindt Lewis.

Lewis die dorpshoofd is van het Lokono dorp Apoera, is er trots op dat nu een Lokono vrouw dorpshoofd is geworden. Bij de Kari'na is er al een vrouwelijk dorpshoofd, Joan van der Bosch van Pikin Poika, en met Muriël Fernandes erbij heeft Suriname nu dus twee vrouwelijke inheemse dorpshoofden.

Muriël Fernandes, die in het vorig bestuur van kapitein Martin basja was, noemt haar nieuwe taak als dorpshoofd een grote uitdaging om als Arowakse vrouw leiding te geven aan Casipora. Volgens haar is er veel

te doen waaronder het opzetten van een nieuw dorps huis en goed busvervoer voor schoolkinderen. Maar het dorps hoofd wil samen met de gemeenschap kijken welke zaken prioriteit genieten en deze gezamenlijk aanpakken. Om haar werk als dorps hoofd

goed te kunnen doen, heeft Muriël haar baan bij Bureau VIDS opgezegd. De ervaringen die zij heeft opgedaan bij Bureau VIDS zullen haar helpen om goed leiding te geven aan de gemeenschap van Cassipora, aldus het dorps hoofd.

Na 81 jaar weer eigen dorpsbestuur voor Pierre Kondre-Kumbasi

Door Hariëtte Joeroeja

27 februari 2011 markeert een historische dag in het leven en in de geschiedenis van dorp en gemeenschap van Pierre Kondre-Kumbasi. Op deze dag heeft de gemeenschap zonder inmenging van derden van haar recht op zelfbeschikking gebruik kunnen maken en na 81 jaar een dorpsbestuur aangewezen. Mede dank zij de inzet en ondersteuning vanuit VIDS is de situatie van de gemeenschap van Pierre Kondre-Kumbasi aan het veranderen.

Op 12 maart 2011 werden ten overstaan van de VIDS en de districtscommissaris van Para, de voorgedragen personen formeel door de totale samenleving aangewezen als het nieuw bestuur voor het dorp. Het dorpsbestuur ziet er als volgt uit:

dorps hoofd Lloyd Read, hoofdbasja Purci Joeroeja en basja's Billy Sabajo en Hariëtte Vreedzaam-Joeroeja.

Pierre Kondre-Kumbasi is geen nieuw inheems dorp. Dit dorp ligt in het district Para en staat bekend als Pierre Kondre. Het nieuw dorpsbestuur heeft na haar aantreden besloten om het dorp officieel Pierre Kondre-Kumbasi te noemen.

Oorspronkelijk heette het dorp Kumbasi. Deze naam heeft na 1883 plaats moeten maken voor Pierre Kondre welke niets anders betekent dan het dorp of woonplaats van kapitein Pierre. De naam Pierre Kondre raakte in gebruik omdat inheemsen en niet-inheemsen die het dorp aandeden, het toenmalige dorps hoofd Miharoe Pierre Joeroeja als

Van links naar rechts: Basja's Billy Sabajo en Hariëtte Vreedzaam-Joeroeja, hoofdbasja Purci Joeroeja en dorps hoofd ILLloyd Read

referentie hebben gebruikt om het dorp aan te duiden.

Het dorp was tot ongeveer de jaren 60 een plaats waar men terecht kon voor onder andere gebruiksvoorwerpen zoals aardewerk

watrakan, matapi, jamathoe en dergelijke. Men kon ook terecht voor behandeling van ziektes op traditionele wijze maar ook voor een toelala behandeling. Dorp en dorpshoofd waren zeer bekend.

Suriname en Frans Guyana werken aan schrijfwijze Lokodian

Carla Madsian

Van 2 tot 6 mei jongstleden is in Powaka een workshop gehouden over de schrijfwijze van Lokodian, de taal van de Lokono. Ruim 15 taal- en cultuurdeskundigen uit Powaka, Matta, Casipora en de Frans-Guyanese

dorpen Sainte Rose de Lima en Balaté hebben met elkaar gesproken over hun taal. Dit is de vierde keer dat ze bij elkaar komen en het doel is om tot één schrijfwijze te komen voor Lokodian. "Het is belangrijk dat de Arowakse taal op papier komt zodat het niet verloren gaat voor onze kinderen en kleinkinderen", zegt Ernest Biswane uit Casipora.

Het initiatief om te komen tot één schrijfwijze voor de Lokono in de drie Guyana's komt van de culturele groep Kayeno uit Sainte Rose de Lima. Voorzitter van Kayeno is Ursula Visser-Biswane die oorspronkelijk uit Casipora komt.

Konrad Rybka (helemaal voor) helpt de Surinaamse en Franse taal- en cultuurdeskundigen met de schrijfwijze van Lokodian

Zij is al sinds 1989 bezig de Arowakse cultuur over te dragen op jongeren. Aangespoord door het dorpshoofd en ouderen in Sainte Rose de Lima ging zij zich toeleggen op

behoud van de moedertaal, omdat jongeren voornamelijk de Franse taal beheersen. Ook in Suriname bestaat de bezorgdheid dat de moedertaal verloren gaat doordat het Nederlands en Sranan tongo meer gebruikt worden dan de moedertaal.

“Nu kunnen wij de taal nog spreken. We kennen onze culturele dans, muziek en zang. Dat jongeren onze taal niet verstaan is een probleem want je verliest je taal. We moeten het behouden voor onze cultuur en identiteit. Je raakt vervreemd van je eigen leven en cultuur”, zegt Purci Martin, oud-kapitein van Casipora. De deelnemers willen de moedertaal weer actief maken, zodat het weer gaat leven in de dorpen. Het is niet alleen de taal, benadrukken zij, maar alles wat te maken heeft met cultuur en traditie. Daarbij is uitwisseling tussen de dorpen en landen belangrijk, vinden zij. Ook de Lokono dorpen in Guyana willen zij hierbij betrekken.

Op dit moment wordt onze moedertaal op verschillende manieren geschreven, legt Ursula uit. “Wij willen één schrijfwijze, zodat een boek door iedereen gelezen kan worden”. De groep krijgt hulp van Konrad Rybka, een Pool die in Nederland taalwetenschappen studeert en wil promoveren op de Arowakse taal. Toen Konrad Kayeno benaderde om samen te werken, weigerde Ursula in eerste instantie

omdat ze net een slechte ervaring had met een Franse wetenschapper.

In 1994 kwam een Franse taalkundige, Marie-France Patte, bij Ursula om de taal te leren. “Wij zouden haar de taal leren en zij zou ons helpen met de schrijfwijze. Maar dat heeft ze niet gedaan. Zij wilde alles voor zichzelf en heeft twee boeken gepubliceerd op eigen naam. En dat deed de deur dicht bij ons. Vorig jaar zijn we ermee gestopt en we geven haar geen informatie meer. Nu zijn we op eigen initiatief bezig om het zelf te gaan schrijven”, vertelt Ursula.

Met Konrad zijn goede afspraken gemaakt. Hij mag niets op eigen naam publiceren. Iedereen die participeert, alle namen en de dorpen moeten worden genoemd. De auteursrechten zijn ook van ons, zegt Ursula. In Frans Guyana werkt Kayeno samen met de culturele groep Hanaba Lokono uit Balaté. De bedoeling is dat ook in Suriname een organisatie wordt opgericht die zich specifiek met de taal zal bezighouden. Op de laatste dag van de workshop heeft zich dan ook een groep gevormd die deze taak op zich neemt. Onder de naam Wadian Bokotothi (taal behouders) zullen Purci Martin (voorzitter), Ernest Biswane (Casipora), Rosita Armaketo (Matta) en Mavis Ebecilio (Powaka) verder werken aan hun moedertaal. Dit zullen zij niet alleen doen, maar samen met alle Lokono gemeenschappen in Suriname.

Follow-up proces Landbeheersplan Beneden-Marowijne

George Awankaroe

De KLIM (Kari'na en Lokono Inheemsen Beneden-Marowijne) wil in Beneden-Marowijne een landbeheersplan ontwikkelen. Vorig jaar in september waren er reeds consultaties gehouden om informatie te verschaffen en te brainstormen over dit onderwerp. In de maand mei zal een speciale KLIM werkgroep per dorp informatie verzamelen over activiteiten die plaatsvinden en in welke gebieden; welke gebieden worden veel gebruikt; welke bedreigingen en problemen zijn er; welke mogelijkheden zijn er om het gebied te ontwikkelen (bijvoorbeeld toerisme, duurzame houtbewerking, landbouw); waar staan we zwak als gemeenschap (bijvoorbeeld onvoldoende kennis, geen erkenning door de overheid) en waar staan we sterk. Met al deze informatie kunnen we een plan maken hoe we de problemen gaan aanpakken en hoe we onze zwakke punten kunnen verbeteren.

Het landbeheersplan is een plan dat samen met alle bewoners van een gebied gemaakt wordt, om ervoor te zorgen dat iedereen de planten, dieren en de grondstoffen (natuurlijke hulpbronnen) in het gebied kan blijven gebruiken, zonder dat het opraakt.

In zo'n landbeheersplan staat waarom het gebied belangrijk is voor ons als inheemsen van Beneden-Marowijne; waar het gebied is en wat we hebben: planten, dieren, klei, houtsoorten, vruchtbomen, dorpen, oude woonplaatsen, enzovoorts. Dit alles wordt aangegeven op een kaart, de kaart van Beneden-Marowijne. Verder staat in zo'n plan hoe wij het gebied gaan beschermen, gebruiken en ontwikkelen op duurzame wijze dus zonder dat onze hulpbronnen opraken. Welke regels gelden voor het gebied, bijvoorbeeld regels over jagen, vissen of het kappen van bomen. Deze regels maken wij samen met iedereen die in dat gebied woont. We bepalen ook gezamenlijk hoe de regels worden nageleefd en wat er gebeurt als iemand zich niet aan de regels houdt.

In de eerste plaats is het landbeheersplan bedoeld voor ons, de inheemse gemeenschappen van Christiaankondre, Langamankondre, Erowarte, Tapuku, Pierre-Kondre, Marijkedorp, Alfonsdorp en Bigiston. We weten dat er traditioneel regels zijn om overmatig gebruik van gebieden en soorten te voorkomen, maar toch komt het voor dat mensen veel kappen, jagen, vissen, of verzamelen waardoor er soorten zijn die nog

maar weinig voorkomen. Voorbeelden zijn de granmorgu en de busdoksi.

In het landbeheersplan leggen we de afspraken vast van de dorpen over hun gezamenlijke gebieden. Dit hoeven geen nieuwe regels te zijn. De traditionele ongeschreven regels worden vastgelegd en zo nodig aangepast aan de moderne tijd. In de tweede plaats is het beheersplan bestemd voor buitenstaanders zoals bedrijven, milieuorganisaties en toeristen. Dit is om te voorkomen dat mensen van buiten schade aanrichten aan onze natuurlijke hulpbronnen. Er worden bijvoorbeeld afspraken vastgelegd over hoe er met buitenstaanders wordt omgegaan en aan welke regels zij zich moeten houden.

Een landbeheersplan met duidelijke regels en afspraken over naleving daarvan ondersteunt

Ordering goudsector nog niet in Lawa gebied

Carla Madsian

In Kawemhakan aan de Lawa zijn de Wayana boos en ten einde raad. Zij zien niet dat de goudsector in hun gebied door de overheid geordend wordt, terwijl zij daar zoveel last van ondervinden. Naast vernietiging van het milieu, vermindering van hun voedselvoorraden en aantasting van hun gezondheid, krijgen zij ook steeds meer te maken met een toenemende criminaliteit. "En

het traditioneel gezag, stimuleert duurzame ontwikkeling en tegelijkertijd wordt onze traditionele kennis bewaard en vastgelegd. Een goed landbeheersplan laat zien dat wij ons gebied op duurzame wijze beheren en beschermen zodat toekomstige generaties daar nog de vruchten van kunnen plukken.

De werkgroep zal in alle dorpen uitleg geven over het landbeheersplan en het proces om de mensen warm te houden en om de mensen bewust te maken over deze nieuwe ontwikkeling binnen de inheemse dorpen van Beneden-Marowijne. De KLIM roept daarom alle dorpsbewoners op mee te doen aan het landbeheersplan.

als wij zelf in actie komen, dan treedt de politie tegen ons op en niet tegen de Brazilianen", zegt een verbolgen Sita Apalakali.

Al jarenlang wordt het gebied van de Wayana overspoeld door garimpeiros die een spoor van vernietiging achterlaten. Volgens stamhoofd Ipomadi Pelenapin zijn er 1000 tot 2000 goudzoekers in Wayana gebied.

“Jawpasi is nu een Braziliaans kamp”, vertelt hij, “daar zijn zeker 20 tot 30 huizen”. De gevolgen hiervan merken de Wayana. Er is een schaarste aan hout om boten te maken, want de goudzoekers gebruiken het hout om hun huizen te bouwen. “Ze komen steeds dichterbij onze kostgronden en er is een schaarste aan wild en vis”. Hoewel de Wayana zich ervan bewust is dat de vissen besmet zijn met kwik, blijven ze vis eten, want dat zijn ze gewend en andere vis is er niet.

Toen dorpingen ook hun buitenboordmotoren kwijt raakten, was voor hen de limiet bereikt. Eerst verdween een boot met een lading vis in een vrieskist, daarna verdween een buitenboordmotor en toen de boot van het stamhoofd. De boten vonden zij terug, leeg, zonder buitenboordmotor. In Kawemhakan nam de gemeenschap het besluit dat 's avonds geen boten meer langs mochten varen en dat hebben zij in de wijde omgeving bekendgemaakt.

Al gauw hielden zij een Braziliaan aan die om 11 uur 's avonds stilletjes voorbij wilde varen. In zijn boot zagen zij gereedschappen om ijzer door te snijden. De boot hebben zij toen in beslag genomen en aan de Braziliaan gezegd dat hij de volgende dag terug moest komen. Hij stapte echter naar de militaire post in Tabiki en samen met militairen

probeerde hij de boot terug te halen. Dit lukte echter niet omdat er in Kawemhakan net een begrafenis gaande was en de dorpingen boos werden door deze actie.

Toen een dorping daarna voor medische behandeling naar de stad kwam, werd hij door de politie opgewacht en opgesloten. Aan Sita Apalakali zei de politie dat de boot eerst terug moest naar Tabiki voordat zij de man weer vrij zouden laten. Hij bleek echter helemaal niet betrokken te zijn geweest in deze zaak en de politie moest hem toen wel laten gaan.

Het stamhoofd benadrukt dat een politiepost nodig is in het gebied. Dit heeft hij verscheidene malen besproken met de politie, maar tot nu toe is er niets van terecht gekomen. De Wayana hebben zelfs al een plek schoongemaakt en een kampje gebouwd waar een politiepost moet komen. Vlak tegenover de post van de gendarme aan de Franse kant. “Dan kunnen de goudzoekers nergens naar toe”, zegt stamhoofd Pelenapin. “Nu passeren ze langs de Surinaamse kant. En als de post op Kumakapan wordt geplaatst, zoals de militairen dat willen, dan geef je de goudzoekers veel ruimte om te ontsnappen, want daar is de rivier heel breed”.

“Met posten op dezelfde hoogte aan beide zijden van de rivier, krijgen de goudzoekers

geen kans om ongecontroleerd het gebied binnen te komen”, voegt Sita eraan toe. Zij telde een keer het aantal boten dat de rivier

opvaart: 35 boten overdag, waarvan sommige heel grote, en 's avonds 15 boten.

Suralco ziet af van transportweg door Para Oost

Muriël Fernandes

De inheemse gemeenschappen van Para Oost zijn niet afgeweken van hun standpunt dat zij geen transportweg willen door het gebied dat zij traditioneel bewonen en gebruiken. Dit hebben wij opnieuw kenbaar gemaakt op een vergadering van donderdag 3 maart 2011, waarbij tevens aanwezig waren de ministers van Natuurlijke Hulpbronnen en van Regionale Ontwikkeling, en vertegenwoordigers van Suralco en VIDS. We hebben gezegd dat zolang onze grondenrechten niet wettelijk geregeld zijn, wij ook niet over een weg kunnen praten die door inheems gebied zou moeten gaan.

Op 28 maart kregen we een cc van een brief van de Suralco gericht aan de minister van Regionale Ontwikkeling dat Suralco besloten

heeft om de route die bekend staat als de East Afobaka Corridor (oost Afobaka weg) te kiezen als de meest geschikte optie voor verdere studie, in plaats van de oorspronkelijke weg door ons dorpsgebied. Verder zegt de Suralco dat uit de vergadering gebleken is, dat het grondenrechtenvraagstuk voor de VIDS en de inheemse gemeenschappen de allerhoogste prioriteit geniet. Volgens Suralco zal de oplossing van dit vraagstuk enige tijd in beslag nemen en het bedrijf koos voor de oost Afobaka route aangezien, volgens Suralco, de formele erkenning van de eigendomsrechten daar reeds heeft plaatsgevonden. De East Afobaka Corridor loopt namelijk door plantagegronden.

Cassipora wil geen huizen op een rij

Muriël Fernandes

Op 4 februari 2011 kregen we in Casipora hoog bezoek van de president van de Republiek Suriname. Het was een historisch moment, want hij is de eerste President die

ons dorp heeft bezocht. We hebben hem op traditionele wijze naar binnen gebracht. Die avond zaten we gezellig samen met hem. Op zaterdag 5 februari zouden we over alles

praten, vooral over de knelpunten en de problemen rondom onze leef- en woongebieden.

De president is zich gaan oriënteren over wat er in het Cassipora gebied gebeurt. Bijvoorbeeld over wie allemaal een beschikking heeft gekregen van de vorige regering. Wij van Cassipora hebben alle problemen aangekaart: het gebrekkig schoolvervoer, het ontbreken van een gemeenschaphuis en de weg van Nassau naar Paranam die door de Inheemse dorpen zou lopen. Er is ook over een woningbouwproject gesproken en de president heeft gezegd dat de eerste 25 woningen in Cassipora komen.

In de periode na het bezoek van de president namen verschillende mensen contact op met het dorp om het woningbouwproject verder uit te werken. De minister van Openbare Werken en de districtscommissaris (DC) van Para kwamen op bezoek om te praten over hoe het verder moest met dit project. De overheid gaf aan dat het een project zou zijn waarbij de woningen zij aan zij op een rij

worden gebouwd. Maar op zaterdag 12 maart heeft de gemeenschap van Cassipora in een dorpsvergadering unaniem aangenomen dat wij geen woningbouwproject in Cassipora willen dat volgens het model van woningen zij aan zij op een rij wordt gebouwd.

De gemeenschap van Cassipora wil benadrukken dat wij de bouw van woningen in onze gemeenschap toejuichen. Als inheemse gemeenschap hebben wij wel onze eigen levensstijl en is het situeren van de huizen daar geheel aan gekoppeld. Het plaatsen van huizen op een wijze zoals dat wellicht in Paramaribo past, druist in tegen al hetgeen dat wij van oudsher hebben meegekregen. Wij kennen ons recht op zelfbeschikking en kiezen ervoor om onze cultuur en levenswijze te behouden. Dit standpunt hadden wij op 5 februari reeds kenbaar gemaakt en daarna verschillende keren opnieuw aan de heren Burgos en Kembel die belast waren met het project. Wij willen als inheems volk erkend worden zodat uitvoering kan worden gegeven aan het woningbouwproject te Cassipora op een wijze die bij ons past.

Maak kennis met

Sandra Jeffrey

Naam: Ruberto Joghie
Dorp: Konomerume
(Donderkamp)

Functie: Dorpshoofd

Ruberto Joghie kan zich herinneren als jongetje van tien jaar, dat zijn dorpshoofd toen Willem Aroepa was, nu wijlen.

Toen hij elf jaar was, verhuisde hij naar Nickerie, en weer enkele jaren later naar Paramaribo voor verdere studie. Als kind wist hij al dat hij in zijn dorp wilde blijven wonen. Joghie werkte na zijn studie eerst als bewaker en daarna op de afdeling technische dienst bij het ministerie van Onderwijs.

In 2006 keerde Joghie terug naar zijn geboorteplaats. Ferdinand Mandé was toen dorpshoofd. Hij wilde zijn taak overdragen, maar er was niemand in het dorp die het wilde overnemen. Joghie was goed bevriend met hem en werd aangespoord om de taak als dorpshoofd over te nemen. In 2008 wees de gemeenschap hem aan als het nieuwe dorpshoofd.

Konomerume ligt aan de Wayamborivier, een zijtak van de Coppenerivier. Het dorp dankt zijn inheemse naam Konomerume aan de vele donders die in het gebied te horen zijn. Het is het derde inheemse dorp na

Boskamp en telt ongeveer 290 inwoners. De mensen leven daar nog traditioneel van de jacht en visvangst, en van landbouw. De gemeenschap werkt bewust aan het behoud van hun moedertaal door het geven van Kari'na lessen.

Dorpshoofd Joghie vindt dat zijn gemeenschap ondanks de huidige telefoonverbinding, nog geïsoleerd is van de buitenwereld omdat ze geen radio en televisie kunnen ontvangen. "De kansen lopen ons voorbij omdat wij niet weten wat er buiten ons gebeurt. Als je ontwikkeling voor je gemeenschap wil, moet je ook kunnen netwerken", is de mening van het dorpshoofd.

Kapitein Joghie vertelt over enkele problemen in het onderwijs. "We hebben een lagere school in het dorp, en na de zesde klas moeten onze kinderen naar Paramaribo of Nickerie. Opvang is duur en soms kunnen de ouders het geld niet opbrengen om internaten te betalen. We zoeken dus naar een oplossing". Volgens het dorpshoofd zou het beter zijn om een school nabij Boskamp te hebben waar alle inheemse kinderen uit de omgeving naar toe kunnen.

Milieu

Klimaatverandering (deel 3)

Max Ooft

In het eerste en tweede deel van dit artikel over klimaatverandering hebben we geschreven wat klimaatverandering eigenlijk is, hoe het ontstaat en wat de gevolgen kunnen zijn. In dit artikel zien we dat niet alleen klimaatverandering zelf een probleem is voor inheemse volken, maar dat ook de maatregelen die overheden willen nemen tegen klimaatverandering een bedreiging kunnen vormen.

REDD

Klimaatverandering is een wereldprobleem en iedereen wordt erdoor geraakt. Vooral ook inheemse volken, die overal ter wereld vooral van en met de natuur leven. En behalve door de veranderingen van het klimaat zelf, worden we nu ook geconfronteerd met de maatregelen die de overheden over de hele wereld willen nemen. Overheden praten bijvoorbeeld over bescherming en behoud van bossen. Want de bossen houden koolstof (=carbon) vast, en als je de bomen zou omkappen zou alle koolstof in het hout ook weer in de atmosfeer vrijkomen als broeikasgas. Rijke landen willen daarom zelfs ervoor betalen dat die bossen blijven staan, zodat hun vervuilende gassen door de bomen

opgenomen blijven worden. Ook is er een hele internationale handel ontstaan in "carbon credits": een land of bedrijf dat teveel vervuult, betaalt een ander land dat weinig vervuult en dus nog een "reserve" heeft voor toegestane vervuiling. Of ze betalen voor de bomen en bossen die de vervuiling kunnen opnemen. Als het ware kopen ze hun carbonschuld af. Maar voordat ze betalen willen de rijke landen ook allerlei zekerheden en stellen allerlei voorwaarden over hoe die bossen dan beheerd en gecontroleerd moeten worden!

Dit systeem van betalen voor het behoud van bossen en het verminderen van ontbossing, wordt **REDD** genoemd: Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation in Developing Countries – het verminderen van emissies (uitstoot) veroorzaakt door ontbossing en verslechtering van bossen in ontwikkelingslanden.

Bezwaren voor inheemse volken

REDD lijkt wel mooi en gunstig op het eerste gezicht: de bossen blijven staan en de ontwikkelingslanden krijgen daar geld voor. Natuurlijk is het goed als bossen intact blijven, daar zijn we het ook mee eens. Maar

er zijn toch nog heel veel vraagtekens en bezwaren, vooral vanuit inheemse volken. Ten eerste verandert REDD eigenlijk niets aan de vervuiling zelf; die vervuiling wordt nu alleen maar "goedgepraat" omdat het nu zogenaamd gecompenseerd wordt, met geld.

Ten tweede worden bossen weer eens gecommmercialiseerd, ze worden gemaakt tot een handelswaar, terwijl wij inheemsen weten dat bossen veel meer zijn dan iets dat je kan verhandelen; bossen hebben leven, fysiek en spiritueel die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Ten derde, van wie zijn die bossen; wie mogen beslissingen erover nemen? Overheden doen alsof de bossen van hun zijn, maar de inheemsen die daar al eeuwenlang leven, hebben toch ook rechten? Onze voorouders hebben de bossen in onze grondgebieden eeuwenlang duurzaam gebruikt en beschermd en die traditie zetten wij voort. Hoe zit het dan met onze grondenrechten; mogen overheden zomaar over onze gebieden beslissingen nemen en onze grondgebieden verpanden?

Ten vierde, als er werkelijk geld gegeven wordt, wie krijgt dat geld en wat gebeurt ermee? Ten vijfde, de landen en bedrijven die het geld voor REDD geven, stellen allerlei voorwaarden waaronder een bosbeheerssysteem nieuwe natuurreservaten en een verbod op houtkap en verbranding van bomen. Dat zijn allemaal maatregelen die

nadelig kunnen werken voor inheemsen, want straks mogen wij niet meer gaan jagen in nieuwe natuurreservaten en geen kostgrondjes meer aanleggen.

En ten zesde, dat geldt voor al deze processen, hebben wij geen inspraak gehad in al die onderhandelingen en besluiten die genomen worden. Overheden onderhandelen al jarenlang hierover zonder dat we behoorlijke informatie krijgen laat staan inspraak hebben. Dit alles druist dus zwaar in tegen de rechten van inheemse volken: recht op zelfbeschikking, grondenrechten, recht op participatie, recht op het geven van voorafgaande, weloverwogen en vrijelijk tot stand gekomen toestemming (FPIC), recht op leven en traditionele levenswijze, recht op eigen cultuur, enz.

En zo zijn er nog vele andere bezwaren en vraagtekens, niet alleen bij REDD maar bij heel wat meer zaken die overheden aan het bespreken zijn in relatie tot klimaatverandering. We moeten dus echt alert en goed geïnformeerd blijven! Het standpunt van VIDS is, dat er pas over REDD gesproken kan worden als onze rechten ook wettelijk erkend zijn en wij zelf beslissingen kunnen nemen. Zolang onze rechten als inheemse volken niet erkend en gerespecteerd worden, willen we ook geen REDD: ***No rights? No REDD!***

Projecten

Nationale workshop en uitwisseling van inheemse vrouwen

Sandra Jeffrey

Van 4 tot 6 maart 2011 vond in het kader van versterking van inheemse vrouwen een nationale workshop en uitwisseling plaats in Paramaribo. Deze activiteiten maakten deel uit van het project '*Economic Security for Indigenous women in Suriname: Realizing rights and addressing threats through advocacy, capacity building and practice.*' Naast deelnemers uit West Suriname en Para, waar dit project uitgevoerd wordt, waren ook vrouwen uit andere dorpen uitgenodigd. Aanwezig waren vrouwen uit Apoera, Section, Washabo, Casipora, Pierre Kondre, Wit-Santi, Pikin Poika, Donderskamp, Corneliskondre, Palumeu en Kawemhakan. Dit project wordt gefinancierd door UNIFEM en gecoördineerd door Josee Artist van Bureau VIDS.

Tijdens de workshop hebben de lokale coördinatoren uit West Suriname en Para Oost verteld over de dorpsonderzoeken die ze hebben gedaan. Zo hebben de twee regio's hun ervaringen gedeeld met de andere vrouwen. Annette Tjon Sie Fat hield een uitgebreide presentatie over de rechten van vrouwen. Zij vertelde over de eerste strijd en

opstanden voor vrouwenrechten sinds de jaren 1890 – 1900 in de Verenigde Staten van Amerika. Vrouwen streven sindsdien voor gelijke rechten en willen niet gediscrimineerd worden op basis van geslacht. Deze rechten zijn vastgelegd in een verdrag, waarvan de Engelse afkorting CEDAW staat voor Conventie voor uitbanning van elke vorm van discriminatie van vrouwen. Dit verdrag werd

Helemaal achter: Hariëtte Joeroeja (links) en Annette Tjon Sie Fat

in 1979 goedgekeurd door de VN en in 1993 aangenomen door Suriname. Maar pas in 1998 begon Suriname het toe te passen.

Hariëtte Joeroeja ging daarna in op de rechten van inheemse vrouwen, collectieve rechten, en rechten als individuele mens. Naast deze presentaties was er ook een

training van Sieglien Spier. Zij leerde de vrouwen over marketing en onderhandelen. De vrouwen leerden hoe ze kunnen onderhandelen met ondernemers en over klantvriendelijkheid zodat ze hun producten beter kunnen verkopen of afzetten.

De deelnemers hebben ook met elkaar gesproken over problemen die zij in hun woongebieden ondervinden zoals de toenemende criminaliteit. In een gezamenlijke verklaring vroegen de vrouwen meer aandacht hiervoor en riepen op voor een betere beveiliging van hun gebieden, beter onderwijs en goede communicatienetwerken. In de verklaring staat verder dat de overheid en de traditionele gezagdragers de rechten van vrouwen ook moeten respecteren. De vrouwen hebben de verklaring aangeboden aan de voorzitter van de Nationale Assemblee, Jenny Geerling-Simons, en aan het dorps hoofd van de respectieve dorpen.

Gedicht

Starian Aloewanai

Jauran

Jauran, poto'me mana,
 Poritory'me enapa mana
 Jauran ro ero Kari'na'me wairy uku'poja.
 Sarame'ne jano aw, ajuku'tyry poko y'wa
 Ajutaka'pa roten waitake

In verband met de Dag van de Vrouw op acht maart en de workshop over de rechten van vrouwen, hebben de deelnemers kunnen genieten van een filmavond in het CCS-gebouw. De Amerikaanse ambassade heeft de film gesponsord. De film genaamd Iron Jawen Women vertelt het verhaal over de eerste strijd in Amerika voor stemrecht van de vrouw. De vrouwen werden soms emotioneel van de film. Één van de vrouwen zei aan het eind van de workshop dat ze van de film heeft geleerd dat zij samen sterk zijn en elkaar moeten ondersteunen tijdens de strijd. Alleen zo kunnen ze meer bereiken, vooral het verkrijgen van onze grondenrechten.

Na de workshop zijn de vrouwen van West Suriname en enkele van Para Oost in Paramaribo naar verschillende instanties gegaan voor informatie in verband met het opzetten van een pomtayer fabriekje in West Suriname en een craft winkeltje in het Blaka Watra gebied in Para.

Mijn taal

Mijn taal, je bent groot
 je bent mijn kracht
 Mijn taal laat weten dat ik een inheemse ben
 Gelukkig dat ik ben
 Dat ik jou ken
 Ik zal je nooit vergeten

Isenurupiry

Carla Madsian

Isenurupiry is de oertijd toen alles nog kon praten. In verhalen over de tijd dat de bomen, dieren, rotsen en mensen met elkaar konden praten, vertellen ouderen in de Kari'na dorpen aan de Beneden Marowijne aan hun kinderen en kleinkinderen hoe alles is ontstaan. Op de Internationale Dag van de Moedertaal, op 21 februari 2010, werden enkele van deze verhalen op Galibi verteld door Sehoe Sylvester. Zijn verhalen zijn nu gepubliceerd in het boekje *Marauni ponokon okarity'san* oftewel *Verhalen uit Beneden Marowijne*.

Het verhalenboek is uitgegeven door VIDS samen met de KLIM (Kari'na en Lokono dorpen Beneden Marowijne) en gefinancierd door Stichting Kinderpostzegels Nederland. Alle verhalen zijn in het Kari'na en Nederlands geschreven en kinderen van de St.

Antoniusschool te Galibi hebben er mooie tekeningen bij gemaakt. Volgens Sylvia Oeloekanamoe is de moedertaal heel erg belangrijk omdat het je kracht geeft en een bewijs is van wie je bent. Dit zingt zij dan ook in haar lied *Asano auran, apanotomano* (je moedertaal geeft je kracht).

En dat je ook hele mooie gedichten kan schrijven in het Kari'na bewijst Starian Aloewanai die twee van zijn gedichten *Jauran* (Mijn taal) en *Weju* (De zon) in het verhalenboek plaatste. 'Verhalen uit Beneden Marowijne' kan door iedereen gelezen worden, maar is voornamelijk bedoeld voor scholen die aan de hand van een werkblad verschillende activiteiten kunnen organiseren voor kinderen. De drukker van het boek, Art Sabina, raakte zo enthousiast over dit idee, dat ze 500 boeken extra hebben gedrukt als cadeau voor de schoolkinderen. En daar zijn we heel erg blij mee.

Toneelproject Bernharddorp

Liene Michiels.

Ik ben Liene Michiels, een studente sociaal-cultureel werk uit België. Ik loop 4 maanden stage bij Bureau VIDS. Ik ben in Suriname in het kader van de stedenband tussen Para en Leuven, daarom ben ik vooral werkzaam in het district Para. Het opstarten van onderstaand toneelproject is mijn grootste taak, maar daarnaast ondersteun ik nog andere activiteiten van VIDS en OSIP.

Op zaterdag 28 mei hebben jongeren van Bernharddorp een toneelstuk opgevoerd in hun eigen dorp. Met het toneelstuk "Sopi e tja djugu djugu" willen de jongeren hun leeftijdgenoten bewust maken van de nadelige gevolgen van alcohol misbruik. De jongeren vonden het heel spannend, want het was de eerste keer dat ze optraden voor publiek.

Vanuit OSIP kwam de vraag om iets te doen rond toneel en voorlichting. Na overleg ontstond het idee om een theatergroep op te richten die voorlichting kan geven in de verschillende dorpen van Para door middel

milieu, enzovoorts. Mijn doel is om de jongeren op te leiden zodat ze zelfstandig verder kunnen met deze theatervorm en steeds nieuwe voorstellingen kunnen opzetten rond diverse thema's.

Elke zaterdag kwam ik met een groep enthousiaste jongeren bij elkaar in Bernharddorp. In een tiental workshops leerde ik hen hoe zij via theater voorlichting kunnen geven. De jongeren hebben geleerd hoe ze een toneelvoorstelling in elkaar steken en hoe ze een nabespreking houden met het publiek. Uit verschillende thema's kozen ze voor alcohol. We hebben eerst informatie verzameld rond alcoholgebruik en begonnen met het schrijven van het toneelscenario. We kregen de hulp van toneelspeler Marvin Moissan, hij heeft al onze ideeën

van toneelvoorstellingen. Deze kunnen gaan over allerlei thema's die de inheemse dorpen aangaan zoals grondenrechten, alcohol, drugs, discriminatie, belang van school,

samengebracht in een verhaal. "Sopi e tja djugu djugu" gaat over een groepje jongeren dat uit gaat in een bar. Er wordt gelachen, gebabbeld, gedronken en gedanst. Maar plots slaat de sfeer om, de avond loopt helemaal anders af dan verwacht. Hoe heeft dit kunnen gebeuren? Wie is de spelbreker?

De afgelopen weken hebben de jongeren druk gerepeteerd. De première kwam dichterbij en er moest nog veel worden geoefend. Gulio Araitjamaré, een van de deelnemende jongeren *vertelt*: " *De afgelopen periode hebben we gezien dat alcohol veel invloed op de inheemsen heeft, bijvoorbeeld bij feestjes en evenementen leidt het tot ruzie en onrust. Met dit project willen we duidelijk maken hoe wij over alcohol denken en willen we andere jongeren de gevolgen laten zien door herkenbare situaties na te spelen. We hopen dat de jongeren hierdoor wakker geschud worden en*

twee keer nadenken voor ze alcohol gebruiken."

De avond was een groot succes, de zaal zat vol en het publiek was enthousiast. Nadien kon het publiek reageren. Een moeder uit de zaal hoopt dat de toneelspelers er iets uit hebben geleerd en dat ze niet worden zoals hun personages. We hebben heel wat reacties gekregen en zullen deze meenemen zodat we de voorstelling nog kunnen verbeteren. Dan zijn we helemaal klaar om de andere dorpen van Para te tonen dat sopi e tja djugu djugu!

Nationale presentatie Natuurlijk Rekenen

Carla Madsian

Op 28 februari 2011 vond in Paramaribo de presentatie plaats van het pilotproject voor intercultureel tweetalig rekenonderwijs. Leerkrachten van de St. Antoniuschool te Galibi en van de St. Gerardusschool te Donderskamp hebben toen verteld over hun ervaringen met het rekenonderwijs in het

Nederlands en Kari'na. De rekenmethode *Natuurlijk Rekenen* werd uiteengezet door Hans Hensen die de methode ontwikkelt. En meester doctor Ellen-Rose Kambel ging in op het recht van inheemse volken op onderwijs in de moedertaal.

De presentatie was bedoeld om bekendheid te geven aan het intercultureel tweetalig rekenonderwijs waar de VIDS en het RKBO (Rooms Katholieke Bijzonder Onderwijs) in oktober vorig jaar mee gestart zijn. De minister van Onderwijs was hiervoor uitgenodigd, maar omdat hij zelf niet aanwezig kon zijn, zond hij een vertegenwoordiger, onderwijsinspecteur Frits Musafir. Van het ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling (Minov) waren ook aanwezig vertegenwoordigers van de afdeling Onderzoek en Planning, van het directoraat Cultuur en van Cultuurstudies. Aanwezig waren ook vertegenwoordigers van organisaties die zich bezig houden met onderwijs en met taal zoals UNICEF, de Nederlandse Taalunie, Nucleus Centrum Marowijne en BEIP (Basic Education Improvement Project) dat het 11-jarig basisonderwijs voorbereidt.

Volgens de leerkrachten reageren de kinderen enthousiast op de rekenmethode *Natuurlijk Rekenen*. Behalve dat zij les krijgen in het Nederlands en Kari'na, worden tekeningen gebruikt uit hun eigen

leefomgeving. De sommen zijn beeldend en dat maakt het makkelijk voor de kinderen, zegt een leerkracht.

Hans Hensen geeft uitleg over de methode "Natuurlijk Rekenen"

Tijdens de presentatie gaven de leerkrachten de aanbeveling aan het Minov om de methode *Natuurlijk Rekenen* op te nemen in het regulier onderwijs. Ook willen zij meer trainingen voor leerkrachten en uitwisseling tussen scholen zodat leerkrachten hun ervaringen met elkaar kunnen delen. Daarnaast is het belangrijk dat scholen over materialen beschikken om het werk van leerkrachten te ondersteunen, zoals een kopieerapparaat. Onderwijsinspecteur Frits Musafir zei blij te zijn met dit project en zegde alle ondersteuning van Minov toe.

Internationale uitwisseling

Inheemsens krijgen inspraak bij IFAD

Max Ooft

Wat is IFAD?

IFAD is het Internationaal Fonds voor Landbouwontwikkeling (International Fund for Agricultural Development) van de Verenigde Naties. Het is een fonds dat geld geeft of leent aan landen, om hun landbouwsector te verbeteren. Ze werken in bijna alle ontwikkelingslanden in de hele wereld. Meestal werken ze met de overheid aan grote projecten, maar soms geven ze ook wel geld voor kleine projecten van lokale gemeenschappen, vaak in inheemse dorpen.

Inheemse rechten

Omdat IFAD vaak met inheemse volken te maken heeft, heeft deze organisatie regels gemaakt over hoe IFAD moet werken met inheemsens. Onder andere moeten de mensenrechten van inheemse volken worden gerespecteerd en hebben inheemsens ook inspraak bij IFAD projecten. Inheemsens hebben namelijk wel eens geprotesteerd dat IFAD projecten vaak gemaakt worden zonder dat zij daarbij betrokken zijn en dat IFAD vaak alleen met de overheid sprak. In sommige landen was het zelfs zo erg, dat de grondenrechten van de inheemsens niet werden gerespecteerd, en dat er

landbouwprojecten in inheemse gebieden werden uitgevoerd tegen de wil van de inheemsens in. Bovendien werd in september 2007 de VN Verklaring over de Rechten van Inheemse Volken aangenomen. In deze verklaring staat duidelijk wat de rechten van de inheemsens zijn, en dat alle landen, overheden en ook VN organisaties deze rechten moeten respecteren.

Inspraak

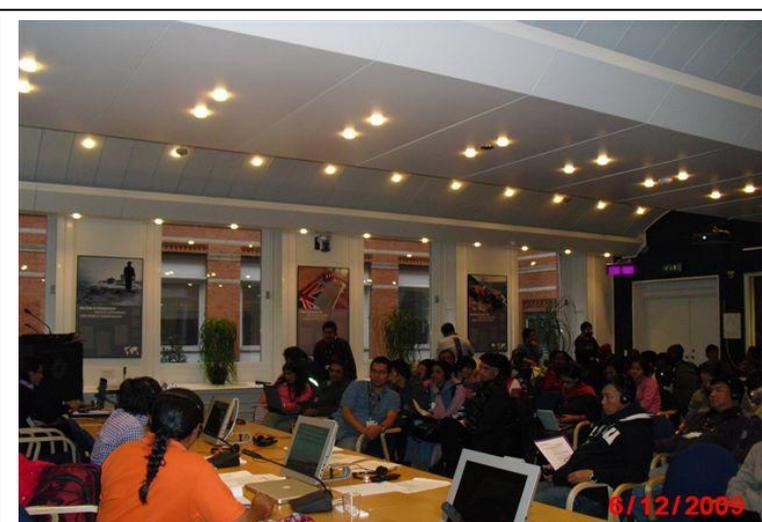
Daarom heeft IFAD, samen met het Permanent Forum voor Inheemse Zaken van de Verenigde Naties, besloten dat er betere

De openingsceremonie wordt verricht door deelnemers uit Azië

inspraak voor inheemsens moet komen in IFAD werk. Om te kijken hoe precies deze inspraak georganiseerd zal worden, is toen

een workshop georganiseerd in Rome, Italië, op 16 en 17 februari 2011. Bij deze workshop was ook Max Ooft, beleidsmedewerker van VIDS, uitgenodigd. Er waren bij deze workshop ook vertegenwoordigers van andere inheemse organisaties uit verschillende landen over de hele wereld aanwezig.

Inheemsen uit de hele wereld kwamen bij elkaar in Kopenhagen, Denemarken, in december 2009. Daar werd een voorbereidingsvergadering gehouden, het Internationaal Inheems Forum over Klimaatverandering (IIPFCC), om de inheemse posities en voorstellen te bepalen richting de internationale Klimaatconferentie.

Tijdens de workshop is flink gediscussieerd over hoe de inheemsen betere inspraak kunnen krijgen in het werk van IFAD. Eigenlijk wilden de inheemsen dat er een inheemse vertegenwoordiger in het bestuur van IFAD zitting zou krijgen, maar zo ver kon IFAD niet gaan want IFAD is een overheidsorganisatie, en de overheden willen geen mensen toelaten die geen overheid zijn.

Er is wel besloten dat IFAD een inheems forum zal instellen, dat adviezen moet geven

aan het bestuur van IFAD. In dit inheems forum zullen er regionale vertegenwoordigers van inheemse volken zitten, plus regionale vertegenwoordigers van IFAD, uit de landen waar IFAD projecten heeft. Op die manier kunnen de projecten van IFAD geëvalueerd worden, en het beleid van IFAD worden bijgesteld. De participanten van de workshop

waren tevreden met dit resultaat. Het kon beter, zeiden ze, maar het is in elk geval een goed begin. Want er zijn maar heel weinig internationale organisaties die inheemsen rechtstreeks betrekken bij hun werk terwijl hun projecten grote invloed op het leven van inheemsen hebben.

IFAD bezoek

Onlangs heeft een IFAD delegatie Suriname bezocht, en ook een gesprek met VIDS gehad. IFAD heeft momenteel geen projecten in Suriname, maar is sinds 2009 wel een groot project aan het voorbereiden, samen met de overheid. Het fonds wil ook geld beschikbaar stellen voor kleine landbouwprojecten in het binnenland van Suriname, maar dan moet het wel een goed project zijn. In augustus zal IFAD een oproep plaatsen om kleine projecten vanuit het binnenland in te dienen. Dorpsorganisaties mogen dan ook een aanvraag indienen. De bijzonderheden hierover moeten nog bekendgemaakt worden.

Trainingen

Training ITCIP “Indigenous Peoples in the International System”

George Awankaroe

KLIM (Kari'na en Lokono Inheemsen Beneden Marowijne) vertegenwoordigt de acht inheemse dorpen van Beneden Marowijne, teweten Christiaankondre, Langamankondre, Erowarte, Tapuku, Pierre-Kondre, Marijkedorp, Alfonsdorp en Bigiston

Van 17 februari tot en met 1 maart 2011 heeft KLIM coördinator George Awankaroe deelgenomen aan een training van de International Training Center of Indigenous Peoples (ITCIP) in Ilulissat, Groenland. De ITCIP is opgericht in 1997 door Ingmar Egede, een Groenlander, die geloofde dat inheemse volkeren het internationaal rechtssysteem moeten kennen om beter te kunnen begrijpen hoe dat invloed kan hebben op de gemeenschappen.

Inheemse volken weten nog te weinig over het internationaal rechtssysteem waardoor zij ook niet weten wat zij kunnen doen wanneer de overheid van het land waar zij wonen hun rechten als inheems volk vertrapt. Daarom is het heel belangrijk om de internationale ontwikkelingen met betrekking tot mensenrechten goed op de voet te volgen. Wereldwijd heeft men nu aandacht voor het internationaal inheems recht. Inheemse rechten zijn mensenrechten. Het is dus

belangrijk om kaders aan te werven en te trainen.

George Awankaroe vertegenwoordigde de acht inheemse dorpen van Beneden-Marowijne. Zoals we weten loopt er een rechtszaak van KLIM tegen de staat Suriname

George Awankaroe krijgt een certificaat van ITCIP

bij het Inter-Amerikaans Gerechtshof in Costa Rica. Het was dus de moeite waard dat de KLIM vertegenwoordigd was bij deze leerrijke en praktische training. Samen met George

nam ook Cylene France, studente aan de Anton de Kom Universiteit deel aan deze training. Ze heeft West Suriname goed vertegenwoordigd met een presentatie over het voorgestelde Kaboerikreek natuurreservaat.

De training, *Indigenous Peoples in the International System* (inheemse volken in het internationaal systeem), werd verzorgd door Fergus MacKay. Hij was onder de indruk van de kennis, ervaring en effectieve participatie van de groep en hoopt dat de opgedane nieuwe kennis en ervaring vruchten zal werpen in de gemeenschappen.

De trainingen van ITCIP zijn erop gericht om inheemsen en inheemse organisaties

vaardigheden aan te leren in onderhandelingen, conflictoplossing, diplomatie en communicatie. Daarnaast leren de deelnemers ook over de internationale rechtsinstrumenten die de mensenrechten en duurzame ontwikkeling van inheemse volken waarborgen. Voor de training in februari hadden 150 mensen gesolliciteerd, maar uiteindelijk heeft de organisatie 21 mensen uit verschillende inheemse volken van diverse landen geselecteerd vanwege het beperkte budget. Deze training is mede gefinancierd door het Deense Ministerie van Buitenlandse zaken. ITCIP kan terugblikken op een goede en geslaagde training.

Vrouw

HIARO DIA DIA DWANG: Grote zus

Sandra Jeffrey

Als klein meisje verbleef ik samen met mijn jongere zusje bij onze grootouders. Zij hadden de zorg over ons voor een heel korte tijd, maar in die korte tijd had ik veel plezier. Ik denk nog vaak aan die tijd van mijn kinderjaren. Toen wij met onze grootouders

waren, werden zij *awa* (opa) en *tete* (oma) genoemd. Zo werden alle grootouders genoemd, maar nu we volwassenen zijn, zeggen wij geen *awa* en *tete* meer, maar opa en oma. Onze kinderen noemen hun grootouders ook zoals wij dat doen.

Waarom zeggen we geen *awa* en *tete* meer? We gingen weg uit het dorp en we hebben dat stukje traditie niet meegenomen. En wij worden daar niet meer op gewezen door de ouderen van het dorp. Zo is een stukje van mijn identiteit kwijtgeraakt.

Je *tete* is de moeder van je moeder of je vader, je overgrootmoeder is je *gangan*. De vader van je moeder is niet je *awa* maar je *dokoko* en je overgrootvader is je *dokothi*. Je opa van vaderskant is je *awa* en je overgrootvader is je *awawa*.

Mijn *awa* is het oudste kind van zijn ouders, en wordt door al zijn jongere broers en zussen *bebe* genoemd. Dit is een manier van respect tonen voor de oudste van het gezin. Dit is ook zo bij de Kari'na, je spreekt de oudere zus met *wawa* en de oudere broer met *jaja* aan. Maar ook bij hen behoort dit bijna tot het verleden.

Ik ben het oudste kind van mijn ouders, dus moeten mijn jongere broers en zusters mij dat respect tonen en mij met *bebe* aanspreken. Als je daar niet mee opgegroeid bent, klinkt het raar, dus zeggen ze gewoon zus. Dat is voldoende voor mij. Maar niet alle kinderen van mijn moeder spreken mij aan met zus. Alleen de kinderen die nog in het dorp wonen, noemen mij zus. De anderen die uit het dorp

weg zijn, noemen mij bij mijn voornaam. Bij sommigen worden ze direct gecorrigeerd, weer anderen laten het toe. Ik liet het ook toe, maar nu ik mij ervan bewust ben geworden, dat dit ook een klein beetje bijdraagt om onze traditie te behouden, laat ik mijn kind haar *tete* en *awa* noemen zoals ik dat heb geleerd als kind.

Sandra's awa

